

The logo consists of a dark blue square with a thin white border. Inside the square, the letters "PTA" are written in a large, bold, white sans-serif font. Below "PTA", the words "PITA TAX ADVISORY" are written in a smaller, white, all-caps sans-serif font, separated from "PTA" by a thin white horizontal line.

PTA

PITA TAX ADVISORY

Oporezivanje fizičkih lica u FBiH

Samostalna i nesamostalna djelatnost, izaslani uposlenici

Sanjin Pita, PTA d.o.o. Sarajevo

Sarajevo, 26.04.2019.

Ciljevi radionice

CILJEVI RADIONICE

- Razumijevanje:
 - pravnog okvira za oporezivanje dohodak fizičkih lica;
 - hijerarhije i korelaciju propisa
 - mehanizma funkcionisanja međudržavnih ugovora
- Proširenje znanja iz segmenta
 - Primjena propisa u vezi te
 - Osnovnih zahtjeva MSFI 9
 - PDV aktuelnosti

PLAN RADA

09:00 – 09:15	Dolazak i registracija učesnika;
09:15 – 10:00	Zakonski okvir za oporezivanje fizičkih lica u FBiH: Samostalna i nesamostalna djelatnost, izaslani uposlenici;
10:00 – 10:45	Pravo na oporezivanje samostalne i nesamostalne djelatnosti sa aspekta Sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja;
10:45 – 11:00	Pauza za kafu;
11:00 – 12:30	Pravo na oporezivanje izaslanih uposlenika, te primanja direktora sa aspekta Sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i Ugovora o socijalnom osiguranju;
12:30 – 13:15	MSFI 9 – Prva primjena sa praktičnim osvrtom;
13:15 – 14:45	PDV aktuelnosti;
14:45 – 15:30	Ručak.

A large, dark, irregular ink blot with white splatters on a black background. The blot is roughly circular but has jagged, organic edges. It is surrounded by numerous small, white, teardrop-shaped splatters of varying sizes, some of which are elongated and trail off. The overall effect is that of a fresh ink splash or a paint splatter on a dark surface.

I DIO

UVOD

- **Izvori prava**

Oporezivanje fizička lica u FBiH oporezuju se na osnovu sljedećih pravnih propisa:

- Zakon o porezu na dohodak
- Pravilnik o primjeni zakona o porezu na dohodak
- Zakon o doprinosima FBiH
- Pravilnik o načinu obračunavanja i uplate doprinosa
- Sporazumi o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja
- Sporazumi o socijalnom osiguranju

Član 35 stav 5 Zakona o porezu na dohodak

"Kod utvrđivanja poreza na dohodak u jednom poreznom periodu, a u cilju izbjegavanja dvostrukog oporezivanja, prednost pred odredbama ovog Zakona imaju odredbe ratificiranih međunarodnih ugovora ili sporazuma (konvencija) o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja."

UVOD

Dvostruko oporezivanje

Pravno	Ekonomsko
Isti dohodak	Isti dohodak
Isti poreski period	Isti poreski period
Isti poreski oblik	različit poreski oblik
Isti poreski obveznik	
Različita jurisdikcija	Ista/različita jurisdikcija

Primjer pravnog dvostrukog oporezivanja

Fizičko lice NN je **rezident Austrije**. U 2019. godina, **pravno lice sa sjedištem u Sarajevu** mu **isplaćuje prihod od kamata** u iznosu od 100,000 KM. Kamata je oporezovana porezom po odbitku po stopi od 10% (10,000 KM), dok je ostatak isplaćen NN na bankovni račun u Austriji. Prihod od kamata ulazi u poreznu osnovicu NN u Austriji i oporezuje se po stopi od 25%.

OBVEZNICI POREZA NA DOHODAK

- **Ko su obveznici poreza na dohodak?**

- 1) **rezident** koji ostvaruje dohodak na teritoriji Federacije i izvan teritorije Federacije,
- 2) **nerezident** koji obavlja samostalnu djelatnost putem stalnog mjesta poslovanja na teritoriji Federacije,
- 3) **nerezident** koji obavlja nesamostalnu djelatnost na teritoriji Federacije,
- 4) **nerezident** koji ostvaruje prihod na teritoriji Federacije od pokretne i nepokretne imovine, autorskih prava, патената, licenci, ulaganja kapitala, ili bilo koje druge djelatnosti koja rezultira ostvarenjem prihoda koji je oporeziv prema ovom Zakonu.

- **Poreska obaveza:**

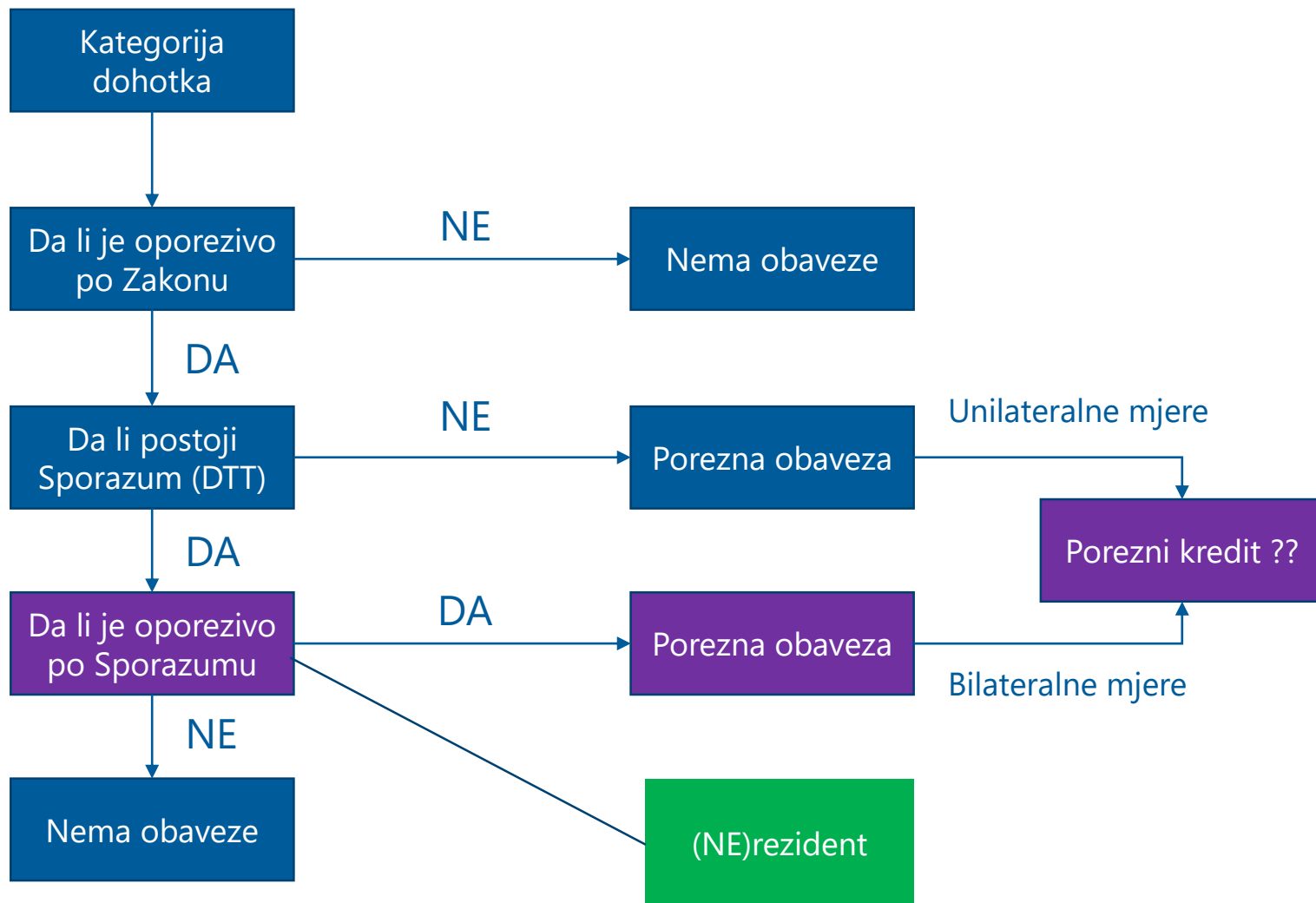
- **Rezidenti** = **neograničena** poreska obaveza (cjelokupni svjetski dohodak)
- **Nerezidenti** = **ograničena** poreska obaveza (prema izvoru prihoda)

OBVEZNICI POREZA NA DOHODAK

Definicija rezidentnosti

- **Rezidentom** Federacije smatra fizičko lice koje:
 - 1) ima prebivalište na teritoriji Federacije,
 - 2) na teritoriji Federacije neprekidno ili sa prekidima boravi 183 ili više dana u bilo kojem poreznom periodu.
- **Nerezidentom** se smatra fizičko lice koje na teritoriji Federacije nema prebivalište i stalno boravište, a koje na teritoriji Federacije boravi manje od 183 dana.
- *Kumulativni zahtjev?*
- *Ima prebivalište, a boravi manje od 183 dana??*
- *Nema prebivalište, a boravi više od 183 dana??*
- *Promjena statusa??*

ZAKON - SPORAZUM

OPOREZIVI DOHODAK

- Odredbom člana 4. Zakona o porezu na dohodak, propisan je predmet oporezivanja.
- Shodno navedenom članu porezom na dohodak oporezuju dohoci koje porezni obveznik ostvari od:
 1. nesamostalne djelatnosti*,
 2. samostalne djelatnosti,
 3. imovine i imovinskih prava,
 4. ulaganja kapitala,
 5. učešće u nagradnim igrama i igrama na sreću.

** **Prihodom od nesamostalne djelatnosti smatra se: bruto plaća koju zaposleniku isplaćuje poslodavac na osnovu ugovora o radu, odnosno radnog odnosa ili daje u stvarima, koristima, protuuslugama i/ili u vidu premija i drugih prihoda za rad obavljen prema njegovim uputama.***

OPOREZIVI DOHODAK

Samostalna djelatnost:

- 1. obrta i djelatnosti srodnih obrtu,**
- 2. poljoprivrede i šumarstva,**
- 3. slobodnih zanimanja:**
 1. samostalna djelatnost zdravstvenih radnika, veterinaru, advokata, notara, revizora, poreznih savjetnika, samostalnih računovođa, inženjera, arhitekata, prevodilaca, turističkih vodiča i dr. sl.
 2. samostalna djelatnost naučnika, književnika, izumitelja i druge slične djelatnosti,
 3. samostalna predavačka djelatnost, odgojna djelatnost i druge slične djelatnosti,
 4. samostalna djelatnost novinara, umjetnika i sportista.
- 4. drugih samostalnih djelatnosti:**
 1. djelatnost članova predstavničkih organa vlasti,
 2. djelatnost članova skupština i nadzornih odbora privrednih društava, upravnih odbora, stečajnih upravitelja i sudija porotnika koji nemaju svojstvo zaposlenika u sudu,

OPOREZIVI DOHODAK

Samostalna djelatnost (nastavak):

4. drugih samostalnih djelatnosti (nastavak):

3) povremene samostalne djelatnosti kao što su:
povremene djelatnosti naučnika, umjetnika,
stručnjaka, novinara, sudskih vještaka, trgovačkih
putnika, akvizitera, sportskih sudija i delegata i druge
djelatnosti koje se obavljaju uz neku osnovnu
samostalnu ili nesamostalnu djelatnost.

OPOREZIVI DOHODAK

Dohodak od imovine:

1. iznajmljivanjem nepokretne imovine (zgrade, zemljišta i dr.),
2. otuđenjem nekretnina,
3. iznajmljivanjem opreme, transportnih vozila i druge pokretne imovine ukoliko iznajmljeni predmeti ne služe za obavljanje samostalne djelatnosti.

Dohodak od imovinskih prava:

Prihod od imovinskih prava uključuje prihode ostvarene otuđenjem, odnosno prodajom, ustupanjem, zamjenom ili drugim prijenosom, uz naknadu, autorskih prava, патената, licenci, franšiza i ostale imovine koja se sastoji samo od prava.

OPOREZIVI DOHODAK

Dohodak od ulaganja kapitala:

1. prihodi ostvareni na osnovu kamata od zajmova,
2. prihodi ostvareni od isplaćenog kapitala od dobrovoljnog dopunskog osiguranja (životnog, penzionog) ušteđenog od premija na koje korisniku osiguranja nisu obračunati i plaćeni obavezni doprinosi i porez na dohodak.

REPUBLIKA SRBIJA/BIH I IZBEGAVANJE MEĐUNARODNOG DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA

Pojašnjenje određenih pitanja iz prakse:

- **Oporezivanje slobodnih profesija**
- **Oporezivanje zarada iz radnog odnosa**
- **Oporezivanje naknada direktora**

mr Dejan Dabetić

Sarajevo, 26. april 2019. godine

OPOREZIVANJE SAMOSTALNIH LIČNIH DELATNOSTI (slobodnih profesija)

član 14. UIDO

Oporezuje se prihod **FIZIČKOG LICA** koje deluje **U SVOJE IME I ZA SVOJ RAČUN** (ne dolazi iz radnog odnosa) - **SNOSI RIZIK POSLOVANJA** (npr. lekar, advokat, inženjer, arhitekta, stomatolog, računovođa ...)

PEKAR, LEKAR, APOTEKAR 😊😊😊

USLOV za oporezivanje u Srbiji/BIH:

1. Postojanje stalne baze;

STALNA BAZA: Stalno mesto kao što su kancelarija ili soba ili ... u kojima fizičko lice delimično ili potpuno obavlja svoje samostalne lične delatnosti

(Primer: Hemingvej u Parizu)

OPOREZIVANJE SAMOSTALNIH LIČNIH DELATNOSTI

(slobodnih profesija)

član 14. UIDO Nastavak

USLOV za oporezivanje u Srbiji/BIH:

ILI

2. BORAVAK *duži* od 183 dana

STALNA BAZA za fizičko lice = SPJ za pravno lice
(minimum 6 meseci)

AKO Srbija/BIH IMA pravo oporezivanja

Pitanje: KOJI je to porez?

- 1. Ako je delatnost registrovana = porez na prihod od samostalne delatnosti** (poreska stopa: 10% - na osnovicu koju čini prihod od SLD);
- 2. AKO DELATNOST NIJE REGISTROVANA =** (poreska stopa: 20% - na osnovicu od 80 = 20% normirani troškovi)

OPOREZIVANJE ZARADA IZ RADNOG ODNOSA

Član 15. UIDO

VAŽNO: izvor zarada je u inostranstvu (*u Srbiji/BIH*) ako se rad **FIZIČKI/NEPOSREDNO** obavlja u inostranstvu (*u Srbiji/BIH*)

- Ako je izvor zarada u inostranstvu (*Srbiji/BIH*) oporezivanje u Srbiji/BIH (*inostranstvu*) **SAMO:**

BEZ OBZIRA KO JE ISPLATILAC ZARADE !!!

1. Ako je boravak u inostranstvu kraći od 183 dana;
2. Ako je poslodavac rezident Srbije/BIH;

VAŽNO: Pojam poslodavca (*slučaj detaširanih radnika*):

- ONAJ KO SNOSI EKONOMSKI TERET ISPLATE ZARADA !!!
- ONAJ KO IMA PRAVO NA UŽIVANJE REZULTATA RADA !!!

3. Ako teret isplate zarada ne snosi stalna poslovna jedinica.

OPOREZIVANJE ZARADA IZ RADNOG ODNOSA

Član 15. UIDO *Nastavak*

Oporezivanje zarada ... članova posade broda, **vazduhoplova**, drumskog vozila (**član 15. stav 3. UIDO**)

Zemlja rezidentnosti preduzeća koje obavlja međunarodni **saobraćaj ima neisključivo pravo oporezivanja ALI, to pravo ima i zemlja rezidentnosti**

Kao IZUZETAK
od napred navedenih pravila
(koje pravo oporezivanja zarada daje zemlji izvora):

POSEBNA PRAVILA (član 15. stav 4. UIDO !!!)

ZA OPOREZIVANJE ZARADA IZ RADNOG ODNOSA U GRAĐEVINARSTVU

OPOREZIVANJE ZARADA PO OSNOVU DRŽAVNE SLUŽBE

Član 19. UIDO

U skladu sa osnovim pravilom:

Isključivo pravo oporezivanja zarada ima država rezidentnosti
(bez obzira na državu u kojoj su izvršene usluge)

ALI,

Ako su usluge izvršenje u drugoj državi ugovornici, a fizičko lice je rezident te druge države ugovornice koje je:

- državljani te druge države; ili
 - koje nije postalo rezident te države samo zbog vršenja usluga
- ISKLJUČIVO PRAVO OPOREZIVANJA ZARADA IMA SAMO TA DRUGA DRŽAVA !!!**

OPOREZIVANJE NAKNADA DIREKTORA

DIREKTORI KOJI SU ČLANOVI ORGANA UPRAVLJANJA ... SRPSKOG/BIH PRIVREDNOG DRUŠTVA - SRBIJA/BIH, UVEK, IMA PRAVO OPOREZIVANJA !!!

PITANJE: ZARADA ILI OSTALI PRIHOD?

AKO direktori NISU članovi organa upravljanja srpskog/BIH privrednog društva (PITANJE: DA LI JE OVO MOGUĆE?) Srbija/BIH NEMA uvek pravo oporezivanja !!!

Pitanje: ZARADA ILI OSTALI (iz UIDO) PRIHOD?

Ako je zarada u pitanju - Srbija/BIH IMA pravo oporezivanja SAMO, ako direktor ne ispunjava SVA TRI, u prethodnom slajdu, navedena uslova !!!

Ako je u pitanju ostali prihod – Srbija/BIH IMA pravo oporezivanja SAMO, ako je tako predviđeno u UIDO - u članu 22. (Ostali dohodak) stav 3. !!! - OVO NIJE SLUČAJ U SRBIJA - BIH UIDO !!!

HVALA 😊

Napomena:

Sve informacije sadržane u ovom tekstu su od opšte važnosti i nisu namenjene okolnostima individue.

Iako mi nastojimo da pružimo ispravne i aktuelne informacije, ne može se garantovati da će takve informacije biti ispravne u budućnosti. Niko ne treba da koristi te informacije bez prethodnog adekvatnog profesionalnog savetovanja.

PITANJA 😊

(NEMA „GLUPIH PITANJA“ IMA SAMO „GLUPIH ODGOVORA“)

Kontakt

Mr Dejan Dabetić

Viši savetnik - rukovodilac Grupe

Ministarstvo finansija

Sektor za fiskalni sistem

Odeljene za direktne poreze

Grupa za ugovore o izbegavanju
dvostrukog oporezivanja

Kneza Miloša br. 20

11000 Beograd

Srbija

Telefon: + **381 (11) 364 28 51**

Fax: + 381 (11) 364 28 43

Email: [**dejan.dabetic@mfin.gov.rs**](mailto:dejan.dabetic@mfin.gov.rs)

II DIO

DOPRINOSI

- Zakonom o doprinosima propisano je da su, **obveznici doprinosa:**
- **rezident i nerezident FBiH** koji su na teritoriji FBiH u radnom odnosu kod pravnog ili fizičkog lica rezidenta Federacije.
- **nerezident** Federacije koje je na teritoriji Federacije:
 - u radnom odnosu kod pravnog ili fizičkog lica - rezidenta Federacije;
 - zaposleno kod pravnog ili fizičkog lica - nerezidenta Federacije, **ako međunarodnim ugovorom evidentiranim kod Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine nije drugačije određeno**
- **Ugovori o socijalnom osiguranju: mehanizam za izbegavanje dvostrukog plaćanja doprinosa**

Ugovori o socijalnom osiguranju

Sporazum sa Austrijom:

- Član 6:

"Obaveza osiguranja zaposlenog lica određena je, ako čl. 7. i 8. ovog sporazuma ne utvrđuje drugačije, po pravnim propisima države ugovornice na čijem području je lice zaposleno."

- Član 7:

*"(1) Ako se zaposleni u jednom preduzeću, čije je sjedište na području jedne države ugovornice, **uputi** na područje druge države ugovornice, u tom slučaju se do kraja 24. kalendarskog mjeseca nakon upućivanja i dalje primjenjuju pravni propisi prve države ugovornice, kao da je još zaposlen na tom području."*

- **Izslani uposlenici** – potvrde o socijalnom osiguranju!!

- Zasnivanje radnog odnosa u FBiH!?

- Menadžerski ugovor – Direktor bez zasnivanja radnog odnosa (član 27 Zakona o radu FBiH)

Ugovori o socijalnom osiguranju

- Na stranici Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje dostupna je lista zemalja sa kojima BiH ima zaključen sporazum o socijalnom osiguranju, odnosno države sa kojima je BiH preuzela međunarodne sporazume i to kako slijedi:

Lista zemalja	
Republike Austrije	Danska
Republike Hrvatske	Francuska
Savezne Republike Jugoslavije	Italija
Republike Turske	Mađarska
Republike Makedonije	Njemačka
Republike Slovenije	Nizozemska
Republike Mađarske	Norveška
Kraljevine Belgije	Poljska
Velikog Vojvodstva Luksemburga	Švedska
Bugarska	Švicarska
Čehoslovačka	Velika Britanija i Sjeverna Irska

**Izslani
uposlenici
*Rješenja u praksi***

PRIMJERI IZ PRAKSE

- Privremeni stav Porezne uprave FBiH broj 05-14-1-6215/15 od 10.12.2015. godine u vezi sa poreznim statusom primanja direktora ((ne)rezidenata) upućenih na rad u FBiH utvrđuje sljedeći poreski tretman:
- **Situacija 1:** Fizičko lice (rezident ili nerezident) koji je u radnom odnosu u lokalnom društvu po osnovu obavljanja funkcije direktora.
 - Primanja ostvarena od obavljanja navedene funkcije bez obzira pod kojim nazivom i u kojem obliku su isplaćena imaju karakter **prihoda od nesamostalne djelatnosti** za koje se obračun, obustava i akontacija poreza na dohodak vrši u skladu sa Zakonom, kao i doprinosa u skladu sa članom 10. Zakona o doprinosima
- **Situacija 1:** Fizičko lice (rezident ili nerezident) koji **nije** radnom odnosu u lokalnom društvu po osnovu obavljanja funkcije direktora,
 - dohodak od druge samostalne djelatnosti,
 - obaveza obračunavanja i plaćanja:
 - doprinosa iz osnovnice za osnovno zdravstveno osiguranje (4%) i doprinos za PIO na teret isplatioca (6%)
 - Akontacije poreza na dohodak po stopi od 10%
 - Posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća od 0,5%
 - Opća vodna naknada 0,5
 - U skladu sa odredbama Zakona o doprinosima, fizička lica- nerezidenti FBiH ne podliježu obavezi plaćanja doprinosa za osnovno zdravstveno osiguranje na teret osiguranika (4%) a isto tako ni rezidentni isplatioci doprinosa za PIO (6) na naknade koje se isplaćuju po ovom osnovu.

Mišljenje FMF broj 13/08-02-3-1568-2/17 od 25.10.2018.

- Mišljenjem FMF izdatom u oktobru 2018. potvrđuje se navedeni privremeni stav, te se potvrđuje da se naknade koje se isplaćuju po osnovu izaslanja smatraju dohotkom od druge samostalne djelatnosti (u slučaju nezasnivanja radnog odnosa).
- Isplatilac navedenog primanja, dužan je obračunati i uplatiti akontaciju poreza na dohodak po stopi od 10%
- U skladu sa odredbama Zakona o doprinosima fizička lica – nerezidenti FBiH i rezidentni isplatilac ne podliježu obavezi plaćanja doprinosa za zdravstveno osiguranje i doprinosa za PIO
- Isplatilac navedenih oporezivih naknada ima za obavezu obračunati i na svoj teret uplatiti posebnu naknadu za zaštitu od prirodnih nesreća te vodnu naknadu.

The logo consists of a dark blue square with a thin white border. Inside the square, the letters 'PTA' are written in a large, bold, white sans-serif font. Below 'PTA', the words 'PITA TAX ADVISORY' are written in a smaller, white, all-caps sans-serif font, separated from 'PTA' by a thin white horizontal line.

PTA

PITA TAX ADVISORY

DILEME U VEZI PROMETA USLUGA I ODREĐIVANJA MJESTA PROMETA

Mr. Anes Muslimović dipl.iur

Sarajevo, 26. april 2019. godine

SADRŽAJ

- 1. Usluge**
- 2. Određivanje mjesta prometa usluga**
- 3. Usluge povezane sa nekretninama**
- 4. Kriterij “gdje se usluge izvode”**
- 5. Usluge prevoza**
- 6. Kriterij oporezivanja po primaocu**
 - Reklamiranje
 - Istraživanje tržišta
 - Faktoring i plaćanje duga
- 7. Obračun PDV-a na primljene ino usluge**

Usluge

- Rastući sektor usluga
- Određivanje vrste usluge
- Poreski obveznik vs poreska uprava
 - Parcijalne informacije
 - Raspolaganje sa “pola slike”
- Tačno određenje poreskog tretmana zahtijeva raspolaganje sa dvije vrste informacija
 - Suština prirode usluga
 - Kriteriji oporezivanja

Određivanje mjesta prometa usluga

- Principi oporezivanja:
 - Princip ishodišta (gdje dobavljač ima sjedište);
 - Princip odredišta (gdje kupac ima sjedište).
- Član 15. Zakona o PDV-u BiH relevantan za mjesto prometa usluga.
- Tumačenje člana 15. ZPDV inverznim pristupom.
- “Provjera” otpočinje stavom 2. člana 15. ZPDV.

Šema za određivanje mjesta prometa usluga

Da li se usluga nalazi u članu 15.(2) ZPDV?

DA

1. Vezana uz nekretninu-mjesto prometa
tamo gdje je nekretnina

2. Prevoz - **samo prevoz unutar BiH**

3. Usluge iz oblasti kulture, umjetnosti, obrazovanja., usluge izvršene na pokretnim stvarima - **mjesto prometa tamo gdje je usluga stvarno izvršena**

4. IP, reklamiranje, profesionalne usluge, finansijske usluge, telek. usluge, stavljanje osoblja na raspolaganje, iznajmljivanje pokretnih sredstava osim prevoznih sredstava, posredovanje kod ovih usluga - **mjesto prometa tamo gdje je primalac usluge**

NE

1. i 2. član 15. (1) - **mjesto prometa sjedište pružaoca usluge**, stalna adresa, uobič. mjesto stanovanja u BiH

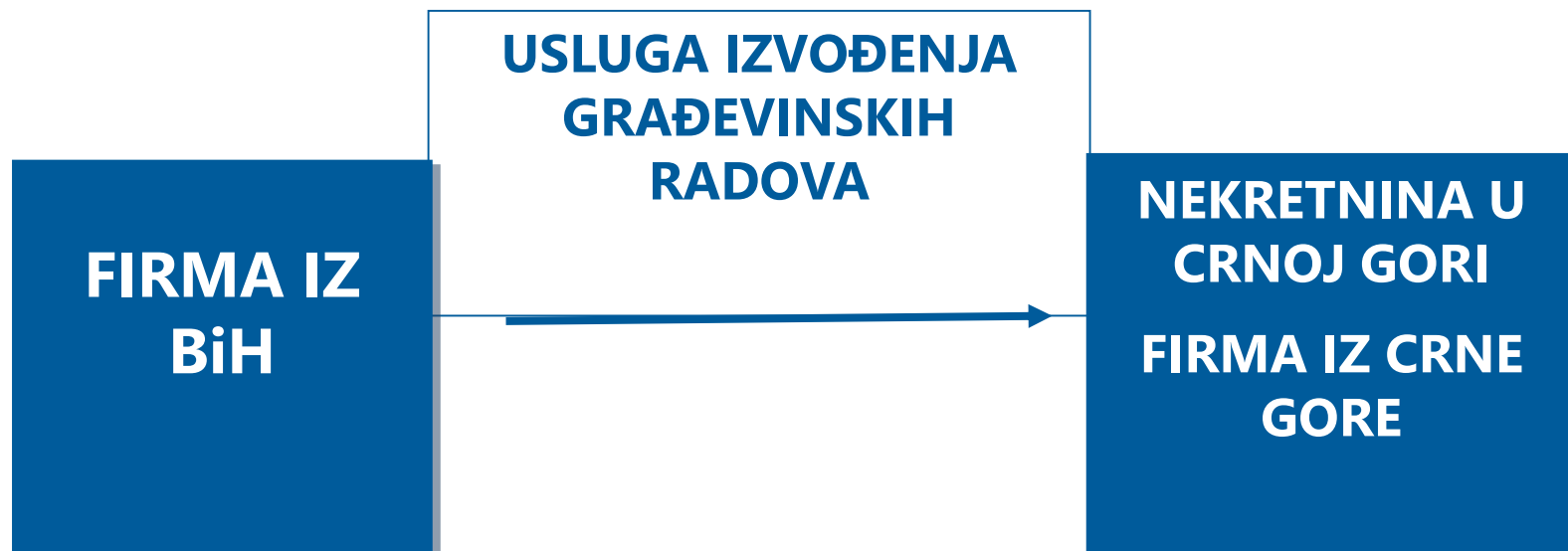
Usluge povezane sa nekretninama

- Kriterijum za određivanje mjesta prometa - gdje se nalazi nekretnina.
- Usluge izvođenja građevinskih radova na nekretnini:
 - Geodetski radovi, usluge koje služe za pripremu građevinskih radova (usluge građevinskih inženjera, arhitekata, statičara), izvođenje građevinskih radova, renoviranje i bilo koji oblik promjene i popravke, rušenje, usluge održavanja nekretnine, farbanje, održavanje grijanja i liftova, održavanje zelenih površina, čišćenje zgrada.
 - Npr. usluge dizajnera enterijera hotela

Usluge povezane sa nekretninama

- Usluge iznajmljivanja nekretnina
- Usluge povezane sa eksploatacijom nafte i gasa ili eksploatacijom specifičnih dijelova tla ili morskih dubina
- Istraživanja zemlje ili mora kao što su: seizmološka, geološka ili geomagnetička, uključujući i procesiranje pripadajućih podataka s ciljem dobivanja zahtijevanih informacija
- Usluge vezane za kupoprodaju nekretnina:
 - Usluge agenata (posrednika) pri kupoprodaji,
 - Usluge advokata pri kupoprodaji

Usluge povezane sa nekretninama

Usluge povezane sa nekretninama

Šta nisu usluge povezane sa nekretninom:

- Popravka i održavanje mašinerije koja nije instalirana kao fiksna-usluga izvršena na pokretnim dobrima
- Iznajmljivanje montažnih tvornica -usluga iznajmljivanje dobara
- Pravni sporovi oko utvrđivanja prava na nasljeđivanje nekretnine nakon smrti vlasnika-advokatske usluge
- Savjetovanje ili informisanje vezano kretanje cijena na tržištu nekretnina jer se ne odnose na određenu nekretninu
- Studije izvodljivosti koje procjenjuju potencijal pojedinih biznisa u geografskim područjima.
- Usluge računovođa koje uključuju i obračun poreza iz podataka koje dostavlja klijent. Iako mogu biti povezane sa prihodom od iznajmljivanja nekretnine, nisu direktno povezane sa nekretninom.

Kriterijum – “Gdje se usluge izvode”

- Ove usluge su uvijek povezane sa stvarnim eventima ili fizičkom aktivnošću, kao što je recimo popravka mašine.
- Zajedničke karakteristike različitih kategorija ovih usluga ogledaju se u činjenici da je njihova priroda kompleksna, kao i da se ove usluge generalno pružaju se različitim primaocima.
- Također ono što je zajedničko ovim različitim kategorijama usluga je da su uvijek vezane uz specifične događaje, tako da je lako identificirati mjesto gdje se ove kompleksne usluge fizički izvode, kao pravilo, obzirom da se takvi događaji izvode na tačno određenim lokacijama.

Kriterijum – “Gdje se usluge izvode”

Primjeri usluga čije se mjesto prometa određuje po kriteriju – “gdje se usluge izvode”:

- Kulturne, umjetničke (npr. operске, glumačke, pjevačke),
- Sportske (npr. tenis, ronjenje);
- Znavstvene, obrazovanja i nauke;
- Zabavno estradne (npr. filmske predstave, plesne priredbe);
- Usluge organizovanja manifestacija;
- Usluge povezane sa gore pomenutim uslugama
 - Usluge tehničara rasvjete ili zvuka na koncertima,
 - Iznajmljivanje opreme za korištenje na koncertima zajedno sa uslugama tehničara ili operatera;
- Sporedne usluge iz oblasti transporta kao što su istovar, utovar, pretovar, skladištenje i sl.;
- Usluge procjene vrijednosti pokretne imovine i usluge izvršene na pokretnoj imovini.

Kriterijum – “Gdje se usluge izvode”

Slučaj iz rješenja Odjeljenja za pravne poslove UIO

- Firma A-kupac iz BiH ugovorila sa firmom B iz Austrije isporuku opreme za tel.komunikacione usluge.
- Ugovoreno je da će firma C iz BiH, kćerka firme B iz Austrije, izvršiti instalaciju, integraciju, puštanje u rad mobilne opreme i obuku osoblja kupca u skladu sa tehničkim specifikacijama i zahtjevima dogovorenim sa firmom majkom iz Austrije.
- Firma C je uslugu edukacije organizovala u Milanu u Italiji za kupca iz BiH i firmi iz BiH ispostavila fakturu bez PDV-a pozivajući se na član 15.(2) tačka 3. pod b. Kontrola obračunala PDV, prvostepeno rješenje potvrdilo nalaz.
- Drugostepeno rješenje poništilo prvostepeno-mjesto prometa usluga edukacije-Italija.

Usluge prevoza

- Potrebno razdvojiti usluge prevoza putnika od usluga prevoza robe iako se u članu 15 stav (2) tačka 2. govori samo o uslugama prevoza bez razdvajanje na putnički i teretni.
- Mjesto prometa ovih usluga određuje se prema kriteriju “gdje se obavlja prevoz”, te ako se radi o međunarodnom prijevozu onda će biti oporeziv samo onaj dio usluge prevoza koji se obavlja u BiH.
- Usluga prevoza putnika u međunarodnom saobraćaju-potrebno je uslugu prevoza podijeliti na dio usluge koji se vrši u BiH i dio usluge koji se pruža van granica BiH. Podjela se vrši način da se odredi broj kilometara puta u BiH i na osnovu toga utvrdi vrijednost usluge izvršene u BiH koji će podlijevati oporezivanju. Dio usluge koji se odnosi na kilometre izvan BiH ne podliježe oporezivanju PDV-om u BiH.

Usluge prevoza dobara

- Kada je se radi o uslugama prevoza dobara treba razlikovati tri situacije:
 - Prevoz dobara koja se izvoze,
 - Prevoz dobara koja se uvoze,
 - Prevoz dobara unutar BiH.
- Usluga prevoza povezana sa izvozom dobara iz BiH – oslobođena plaćanja PDV prema istom članu Zakona o PDV-u koji oslobađa i izvoz dobara tj. oporezovane nultom stopom, član 27. stav 1. tačka 2.
- Kao dokaz se mora obezbijediti:
 - Dokument na osnovu kojeg se vrši usluga prijevoza, tj. dokument o vrsti usluge i iznosu sporednih troškova (ugovor, račun i drugo)
 - Dokument o izvršenoj usluzi prijevoza
 - Original ili kopija izvozne carinske isprave za robu koja se prevozi u inostrastvo izdatu u skladu sa carinskim propisima

Usluge prevoza dobara

- Usluga prevoza pružena uvozniku dobara u BiH-uslovno oslobađanje:
 - Samo pod uslovom da je vrijednost ove usluge uključena u osnovicu za obračun PDV-a pri uvozu dobara
 - Član 26. stav 1. tačka 7. Zakona o PDV-u
- Šta to praktično znači?
 - Morate u momentu carinjenja dobara na granici BiH imati spremnu fakturu na kojoj je iskazana vrijednost pruženih usluga prijevoza kako biste je predložili cariniku koji će je uračunati u osnovicu za obračun PDV-a dobara koja se uvoze.
- Ovaj postupak treba kasnije i dokazati. U tu svrhu je potrebno obezbijediti:
 - Dokument o vrsti usluge i iznosu sporednih troškova (ugovor, račun, otpremnica ili prevozni dokument)
 - Kopija uvozne carinske isprave izdate u skladu sa carinskim propisima

Usluge prevoza dobara

- Promet tereta unutar granica BiH podliježe oporezivanju za cijelu dionicu puta, obzirom da nema kilometara izvan granice BiH
- U praksi se koriste i usluge riječnog, pomorskog te vazdušnog prevoza robe i putnika. Ukoliko je u pitanju prekogranični pomorski, riječni i vazdušni prijevoz robe i putnika, dionica puta u BiH se neće utvrđivati tj. i dio usluge za dionicu puta u BiH neće podlijezati obračunu PDV-a.
- Ovo se odnosi samo na prevoz robe i putnika koji se može klasificirati kao međunarodni.

Kriterij oporezivanja po primaocu

- Konsultantske, usluge reklamiranja, inženjera, računovođa, advokata, obrada podataka, prenos i ustupanje imovinskih prava, licence, franšiza..
- Klasifikacija djelatnosti se koristi za utvrđivanje vrste djelatnosti-član 70. ZPDV.
- Posredovanje u vezi navedenih usluga oporezivo po istom kriterijumu
- Neophodno obezbjediti dokaz u skladu sa članom 21. Pravilnika

Usluge reklamiranja

- Presuda ECJ C-68/92 - koncept „usluga reklamiranja“ u smislu člana 9(2) Šeste Direktive koji se odnosi na mjesto prometa za određene vrste usluga, je koncept Komune (EU) koji se mora uniformno interpretirati s ciljem izbjegavanja situacija duplog oporezivanja ili neoporezivanja, a koje bi rezultirale konfliktnim interpretacijama.
- Ovaj koncept pokriva promotivne aktivnosti, što može uključivati prodaju dobara po reduciranoj cijeni ili besplatno dijeljenje dobara potrošačima ili isporuka usluga po reduciranoj cijeni ili besplatno u sklopu reklamne kampanje ili promotivne akcije, ili organizacija koktel partija ili banketa, pod uslovom da sve pobrojane aktivnosti **sadrže i prenose poruku koja ima namjeru informirati javnost o postojanju i kvalitetu proizvoda ili usluga koje su predmet aktivnosti.**
- Poruka o kojoj je riječ se uobičajeno širi kroz sredstva informisanja radio, tv, printane medije, štampu, a sve se ovo može raditi i djelomičnim ili ekskluzivnim korištenjem i drugih sredstava.

Usluge reklamiranja

Case study

- Poreski obveznik iz BiH se bavi pružanjem usluga kupovine oglasnog prostora, što mu je osnovna djelatnost, za naručioca iz Srbije.
- Firma iz Srbije ima sklopljene ugovore sa klijentima u BiH.
- Poreski obveznik iz BiH koji prodaje oglasni prostor ispostavlja fakturu za svoje usluge naručiocu iz Srbije bez PDV-a smatrajući da se radi o uslugama reklamiranja čije je mjesto oporezivanja određeno prema članu 15. stav 2. podtačka 4. pod b). tj. prema kriteriju gdje primalac usluge ima stalno sjedište, stalnu adresu, ispostavu ili uobičajeno prebivalište.
- U kontroli je razrezana obaveza za PDV uz obrazloženje da poreski obveznik u BiH ne vrši uslugu reklamiranja, te da je usluga oporeziva u BiH

Usluge reklamiranja

Case study

DRUGOSTEPENO RJEŠENJE – PONIŠTENO PRVOSTEPENO RJEŠENJE

Klasifikacija djelatnosti BiH, reklama i propaganda 74.4

- Kreiranje i provođenje propagnadnih aktivnosti (reklamnih kampanja),
- Kreiranje i postavljanje reklama na otvorenom prostoru npr. reklamnih tabli, panela, oglasnih tabli, izloga i izložbenih dvorana, oslikavanje kola i autobusa i dr,
- Medijsko predstavljanje tj. prodaja termina za različito medijsko oglašavanje, reklamiranje iz zraka, distribucija i isporuka propagandnog materijala ili uzoraka, **obezbjedivanje prostora za propagandu**, priređivanje sajmova i ostale usluge reklame,
- Pored navedenog pod oglašavanjem se podrazumijevaju i svi plaćeni oblici komutenikacije kojima se informišu potencijalni kupci, podsjećaju ili uvjeravaju u kvalitet proizvoda, usluge ili ideje i može se obavljati putem različitih medija TV, radio, dnevne novine, katalozi, plakate, leci, brošure, svjetleće reklame vozila i dr.

Usluge reklamiranja

Case study

Obrazloženje:

- (Kupovina) obezbjeđivanje prostora za propagandu izvršeno je za firmu iz Srbije, mjesto prometa Srbija, nije oporezivo BH PDV-om.
- Član 15. stav 2. podtačka 4 pod b) identičan sa članom 56.stav 1. pod b) EU Direktive kojim je propisano da ako se radi o uslugama reklamiranja mjesto prometa usluge je mjesto gdje primalac usluga ima uspostavljeno poslovanje

Usluge reklamiranja

Case study

Drugostepeno rješenje UIO i presuda suda BiH

- Obveznik iz BiH je za klijenta sa Kipra radio usluge „reklamiranja“ i prilikom fakturisanja nije vršio oporezivanje u skladu sa članom 15. stav 2. podtačka 4. pod b).
- Analizom ulaznih faktura utvrđeno da se radi o troškovima za snimanja reportaže, za produkciju džinglova, izradi naljepnica za podmetače za sto, nabavci olovaka i privjesaka, nabavci pokala, nogometnih statua, papirnih novčanika.
- Sve ove troškove obveznik je samo fakturisao klijentu sa Kipra bez dodatnih aktivnosti.
- Usluga koju je poreski obveznik iz BiH radio za klijenta nije usluga reklamiranja pobrojana u Klasifikaciji djelatnosti. Odjeljenje za pravne poslove i Sud BiH su potvrdili nalaz inspektora – ne radi se o usluzi reklamiranja, čl.15. (1) - oporezivo.

Usluge reklamiranja

Case study

Drugostepeno rješenje UIO

- Kompanija iz BiH radila je uslugu dizajna TV spota za naručioca iz inostranstva i smatrajući da se radi o usluzi reklamiranja nije obračunala PDV na fakturi pozivajući se na član 15. stav 2. podtačka 4 pod b) obzirom da je mjesto prometa tamo gdje naručilac ima sjedište, stalnu adresu itd.
- U postupku kontrole osporeno je da se radi o usluzi reklamiranja obzirom da je usluga dizajna TV spota isključena iz usluga reklamiranja prema Klasifikaciji djelatnosti BiH.
- **Rješenje drugostepenog organa – Potvrđeno prvostepeno rješenje.** Usluga dizajna TV spota spada u usluge iz člana 15. stav 1. Zakona o PDV i podliježu oporezivanju u BiH jer kompanija koja pruža ovu uslugu ima svoje sjedište u BiH.

Usluge istraživanja tržišta

Case study

- Članom 15. stav 2. podtačka 4. pod c) ZPDV su obuhvaćene usluge savjetnika i u ovom dijelu je zakon u skladu sa Direktivom.
- Usluge savjetnika prema članu 56. stav 1. pod c) EU Direktive podrazumijevaju i usluge konsultanata i stručnjaka iz svih oblasti i područja koji djeluju u okviru svoje profesije ili savjetodavne usluge kao što su usluge ispitivanja tržišta, ispitivanje i analiza dobara, istraživanja i razvoja, pisanja i izrade naučnih izvještaja kao i ostale slične vrste usluga.
- U podrazredu 74.130 Klasifikacije djelatnosti je i usluga istraživanje tržišta što podrazumijeva istraživanje mogućnosti tržišta, prihvatanje i upoznavanje proizvoda i kupovnih navika potrošača radi promocione prodaje i razvoja novih proizvoda uključujući statističku analizu rezultata.
- Stoga usluga istraživanja tržišta spada u konsultantske usluge obuhvaćene članom 15. stav 2. podtačka 4. pod c) i mjesto prometa se određuje prema primaocu usluge-prvostepeno rješenje poništeno.

Usluge faktoringa

Obvezujuće mišljenje UINO

- Banka faktor sklapa sa preduzećem ugovor o faktoringu. Prema ovom ugovoru banka će finansirati ustupljena potraživanja isplatom avansa klijentu na koji će obračunavati faktoring kamatu, a kamatni period predstavlja period na koji se vrši finansiranje potraživanja i koji počinje od dana uplate avansa klijentu i završava se na dan dospijeca finansiranih potraživanja.
- Isto tako prema ovom ugovoru rok dospijeca ustupljenog potraživanja nije duži od 180 dana (ročnost kraća od godine dana). Banka će pored navedenih nakanda zaračunavati i troškove kao npr. troškove obrade zahtjeva za faktoring, troškove platnog prometa, vlastite administrativne troškove, naknadu za upravljanje fakturama, naknadu za naplatu faktura.
- Najbitnija dilema banke jeste oporezivanje kamata u poslovima faktoringa jer će u ovom slučaju pored svih pobrojanih naknada banka klijentu obračunavati i kamate na unaprijed isplaćeni dio ustupljenog potraživanja (obično 80-90%).

Usluge faktoringa

- U konkretnom slučaju banka vrši uslugu faktoringa koja je oporeziva u skladu sa članom 25. stav (1) tačka 4. podtačka b) ZPDV.
- Sa aspekta Zakona o PDV-u pogrešno je smatrati da se u predmetnom slučaju radi o dva odvojena prometa usluga, odnosno o usluzi faktoringa (otkup potraživanja) i usluzi davanja kredita koja bi shodno članu 25. stav (2) tačka 4. pod a) bila oslobođena od plaćanja PDV-a.
- Kamata u poslovima faktoringa predstavlja, zajedno sa dogovorenom provizijom, naknadu za izvršenu uslugu uslugu faktoringa i ista u skladu sa članom 20. (1) Zakona predstavlja sastavni dio osnovice na koju postoji obaveza obračuna PDV-a.
 - *Obrada zahtjeva za faktoring, usluge platnog prometa, vlastite administrativne troškove, upravljanje fakturama, naknadu za naplatu faktura, to su sve sporedni prmeti u odnosu na glavni promet faktoringa koji ne bi postojali bez glavnog prometa I stoga dijele sudbinu glavnog prometa, tako da su oporezivi kao i glavni promet.*

Usluge faktoringa

- Ovo je jedino moguće zakonsko rješenje sa aspekta Zakona o PDV-u.
- Neke zemlje su međutim drugačije uredile poreski tretman kamata u ugovorima o faktoringu. Austrija npr.ima smjernicu o PDV-u koja kaže da se odobravanje kredita kod faktoringa pored naplate potraživanja koja podliježe oporezivanju smatra posebnom uslugom koja je oslobođena od plaćanja PDV-a, a odobravanje kredita se može smatrati samostalnim glavnim prometom, ukoliko isti ima vlastiti ekonomski značaj, a posebno ako potraživanje dospijeva u više rata ili ukoliko ne dospijeva prije isteka jedne godine nakon njegova prenosa ili ukoliko postoji jasno razgraničenje između kreditnog posla i faktoringa.
- U slučaju iz prakse se ne radi o klasičnom kreditnom odnosu.

OBRAČUN PDV-a NA PRIMLJENE INO USLUGE

INSTRUKCIJA

- Primaoci usluga, odnosno registrirani porezni obveznici koji podliježu plaćanju PDV-a u slučaju kada je pružalac usluga lice koje nema sjedište u BiH, su određeni članom 13. stav 1. tačka 3. Zakona
- Obveznik definisan članom 4. ove Instrukcije je dužan nakon zaprimanja fakture izvršiti obračun PDV-a, te osnovom takve fakture evidentirati u knjizi izlaznih faktura (KIF) samo iznos obračunatog PDV-a, s pozivom na broj fakture u poreznom periodu kada je ista zaprimljena.
- Obračunati PDV i unosi se u polje - obračunati PDV na isporuke (kolona 11), iz člana 122. stav (1) tačka k) Pravilnika
- Obveznik iz člana 4. ove Instrukcije ima pravo na odbitak ulaznog poreza u poreznom periodu kada je zaprimljena faktura ako su ispunjeni uslovi kako slijedi:
 - a) PDV se može odbiti saglasno odredbama članova iz glave X Zakona;
 - b) Fakturu mora izdati lice koje ima sjedište ili boravište u inostranstvu;
 - c) Porezni obveznik – primaoc usluge mora izvršiti obračun iznosa PDV-a na zaprimljenoj fakturi;
 - d) PDV mora biti prijavljen kao sastavni dio iznosa izlaznog poreza navedenog u PDV prijavi poreznog obveznika u istom poreznom periodu kada je faktura i zaprimljena.

OBRAČUN PDV-a NA PRIMLJENE INO USLUGE

- Obveznik iz člana 4. ove Instrukcije u PDV prijavi za porezni period kada je zaprimljena faktura iznos obračunatog PDV-a upisuje kao sastavni dio iznosa izlaznog poreza u polju 51.
- U PDV prijavi za porezni period kada je zaprimljena faktura osnovica iz primljene fakture se evidentira kao sastavni dio iznosa iz polja 21, a obračunati PDV, saglasno ispunjenim uslovima članova iz glave X Zakona, kao sastavni dio iznosa iz polja 41.

H V A L A N A P A Ž N J I !

The logo consists of a dark blue square with a thin white border. Inside the square, the letters "PTA" are written in a large, bold, white sans-serif font. Below "PTA", the words "PITA TAX ADVISORY" are written in a smaller, white, all-caps sans-serif font, separated from "PTA" by a thin white horizontal line.

PTA

PITA TAX ADVISORY

Praktična primjena MSFI 9 – FINANSIJSKI INSTRUMENTI

(za nefinansijska preduzeća)

Nedžad Suljović, Finansijski savjetnik i Ovlašteni procjenitelj
Sarajevo, 26.04.2019.

MSFI 9

Cilj i stupanje na snagu

CILJ I STUPANJE NA SNAGU

Cilj MSFI 9

- **Definisanje načela** za finansijsko izvještavanje o finansijskoj imovini i obavezama;
- **Informisanje korisnika** finansijskih izvještaja (procjena iznosa, vremena i nesigurnosti novčanih tokova).

Stupanje na snagu

- Prva primjena MSFI 9: **1. januar 2018. godine**;
- Zamjenjuje standard **MRS 39** *Finansijski instrumenti: Priznavanje i mjerenje*;
- Prva primjena: efekti razlike između MRS 39 – MSFI 9:
 - efekti prve primjene - knjiženje kroz **zadržanu dobit**
 - svi budući efekti - knjiženje kroz **tekući rezultat**

Finansijski instrumenti -Definicija-

FINANSIJSKI INSTRUMENTI - DEFINICIJA

Definicija

Finansijski instrument je svaki **ugovor** koji kao posljedicu ima nastanak finansijske imovine za jedno Društvo, te finansijske obaveze ili vlasničkog instrumenta za drugo Društvo. (**MRS 32.11**)

Primarni finansijski instrumenti

Gotovina, potraživanja, krediti, udjeli u kapitalu

Derivativni finansijski instrumenti

Opcije, forward ugovori, futures ugovori, swap-ovi (valutni i kamatni)

FINANSIJSKI INSTRUMENTI - UGOVOR

Pojam ugovora

- Bitna odrednica finansijskih instrumenata;
- Sporazum između dvije ili više strana;
- Jasne ekonomske posljedice i zakonska izvršivost;
- Malo, ili nimalo, slobode za izbjegavanje ugovorenih obaveza.

Forma ugovora

Ugovori kojima se definišu finansijski instrumenti mogu imati različite forme, te ne moraju biti u pisanom obliku.

Primjer:

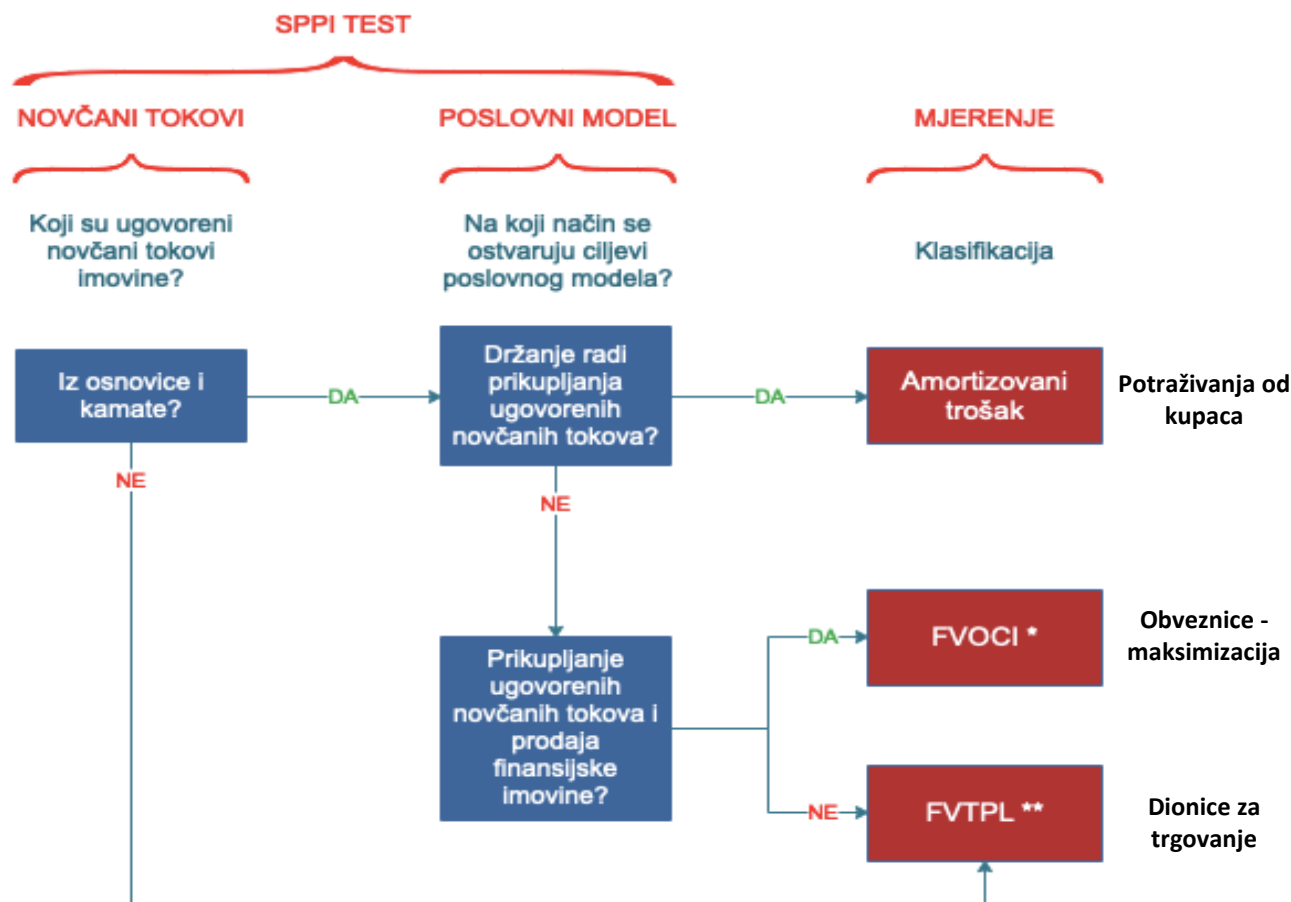
Porezna obaveza ne zadovoljava definiciju finansijskog instrumenta jer nije zasnovana na ugovornom odnosu između dvije strane, već nastaje iz odredbi poreznih zakona.

Kategorije mjerjenja

KATEGORIJE MJERENJA

Pri inicijalnom priznavanju finansijska imovina se klasifikuje u jednu od tri kategorije mjerenja:

* FVOCI - Fer vrijednost kroz ostalu sveobuhvatnu dobit

** FVTPL - Fer vrijednost kroz račun dobiti ili gubitka (bilans uspjeha)

SPPI = Solely Payment of Principal and Interest =
Isključivo Plaćanje Osnovice i Kamate

REZULTATI SPPI TESTA

Test **zadovoljen** (AMORTIZOVANI TROŠAK):

- Redovna potraživanja od kupaca;
- Zajmovi sa fiksnom i varijabilnom kamatnom stopom;
- Zajmovi potpuno pokriveni kolateralom;
- Beskamatni zajmovi;
- Zajmovi sa kamatom manjom od tržišne;
- Obveznice sa fiksnom i varijabilnom kamatnom stopom.

Slučajevi sa **značajnom prosudbom (ZAVISI)**:

- Potraživanja od kupaca koja se prodaju trećim licima (faktoring) – SPPI **zadovoljen**;
- Potraživanja od kupaca – kod inicijalnog priznavanja poznat faktoring – SPPI **nije zadovoljen**;
- Obveznice koje se drže do dospeljeka radi prodaje – SPPI **nije zadovoljen**.

Test **nije zadovoljen** (FER VRIJEDNOST):

- Zajmovi sa kolateralom čija je vrijednost niža od vrijednosti zajma;
- Zajmovi čija otplata zavisi od uspješnosti projekta;
- Zajmovi čija kamata nije isključivo vremenska vrijednost novca i kreditni rizik.

USLOVI KLASIFIKACIJE

- **Dodatni uslovi** ispravnosti kategorije klasifikacije (**da li je prodaja dominantan poslovni model**):

- Intenzitet prodaja u prošlosti,
- Obim prodaja u prošlosti,
- Vrijeme prodaje,
- Razlozi za prodaju,
- Bonusi i naknade zaposlenima.

Dodatni kriteriji mogu dovesti reklasifikacije finansijskog instrumenta u pogledu mjerenja (npr. iz kategorije mjerenja po amortizovanom trošku u kategoriju mjerenja FVTPL.

- **Neće doći do reklasifikacije poslovnog modela AKO:**

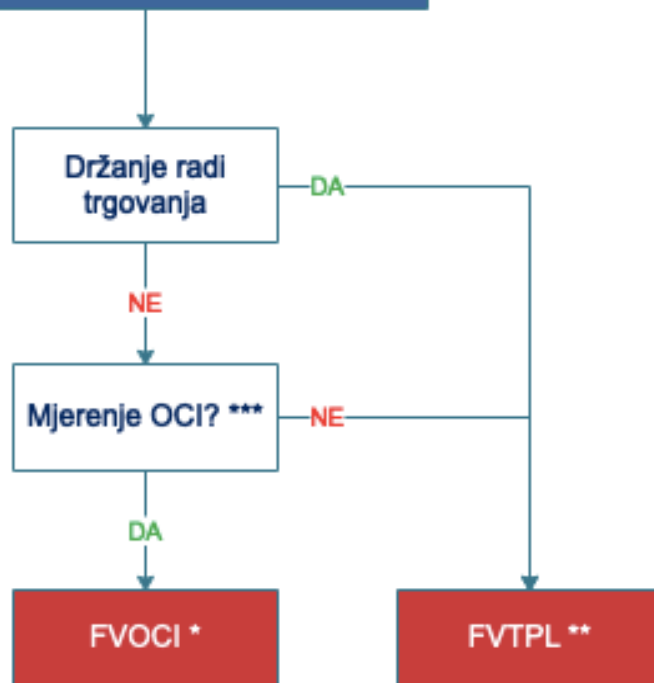
- Prodaja zbog povećanja kreditnog rizika,
- Prodaje nisu česte, ali su vrijednosno značajne,
- Prodaje su vrijednosno beznačajne, a česte,
- Prodaje blizu datuma dospelja.

Vlasnički instrumenti

ULAGANJE U VLASNIČKE INSTRUMENTE

Ulaganje u vlasničke instrumente

- MSFI 9: mjerenje prema **FVTPL modelu**.
- Mogućnost neopozivog izbora – mjerenje po **FVOCI modelu** za vlasničke instrumente koji se ne drže radi trgovanja (prodaje).
- MSFI 9 se **ne primjenjuje** na ulaganja u kapital koja su obuhvaćena drugim standardima (npr. ulaganja koja kontroliše subjekt, koja se konsoliduju prema MSFI 10 ili se primjenjuje metoda udjela po MRS 28).

* FVOCI - Fer vrijednost kroz ostalu sveobuhvatnu dobit

** FVTPL - Fer vrijednost kroz račun dobiti ili gubitka (bilans uspjeha)

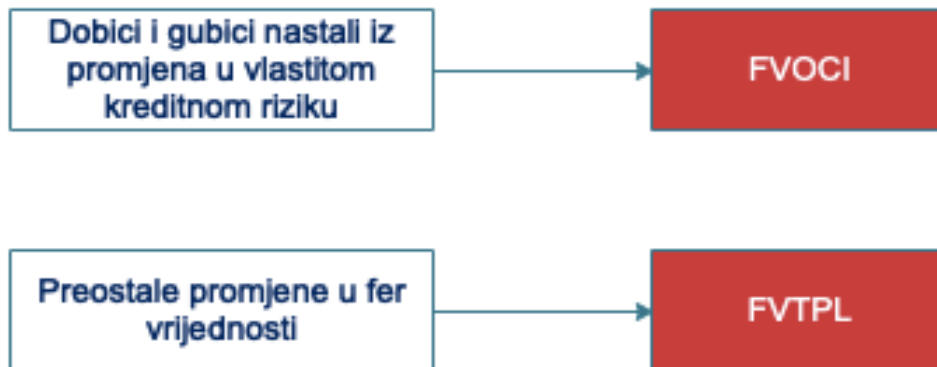
*** OCI - ostala sveobuhvatna dobit

Finansijske obaveze

FINANSIJSKE OBAVEZE

- Mjerenje finansijskih obaveza prema MSFI 9 = MRS 39;
- Finansijska obaveza će se mjeriti po amortizovanom trošku ukoliko nije izabrana opcija mjerenja po fer vrijednosti.

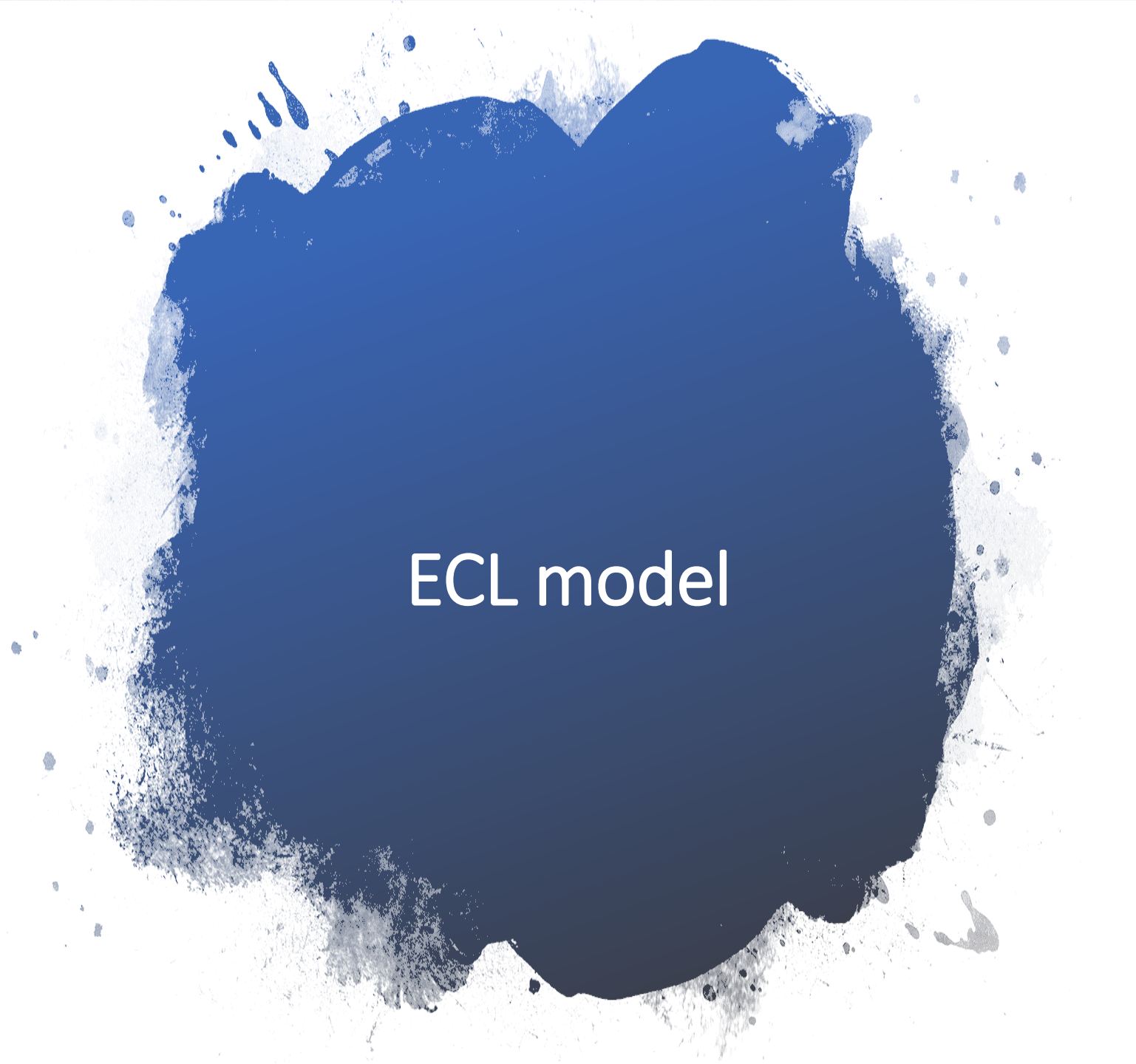
Model umanjenja

MODEL UMANJENJA

- MRS 39 - **ICL model** = model **nastalih** kreditnih gubitaka (Incurred Credit Losses);
- MSFI 9 - **ECL model** = model **očekivanih** kreditnih gubitaka (Expected Credit Losses);

“Kreditni gubitak” – sadašnja vrijednost očekivanih manjkova gotovine usljed nenaplate po osnovu finansijskog instrumenta – *razlika između ugovorenog iznosa i iznosa koji Društvo očekuje da će naplatiti;*

MSFI 9 ne propisuje isključivo jedan model za mjerenje ECL-a, već načini mjerenja variraju u zavisnosti od vrste finansijskog instrumenta i dostupnih informacija.

ECL model

OČEKIVANI KREDITNI GUBICI (ECL)

Formula općeg ECL modela:

$$\mathbf{ECL = EAD \times LGD \times PD}$$

ECL – očekivani kreditni gubici (Expected Credit Losses);

EAD – izloženost po osnovu finansijskog instrumenta na datum izvještavanja (Exposure at Default);

LGD – gubitak koji nastaje ukoliko dužnik nije u mogućnosti da otplati obavezu u kratkom roku (Loss Given Default);

PD – vjerovatnoća da dužnik neće biti u mogućnosti da otplati obavezu u kratkom roku (Probability of Default).

PRIMJER I
Potraživanja od kupaca
-idealni slučaj-

POTRAŽIVANJA OD KUPACA

IDEALAN SLUČAJ

A

(A) ULAZNE INFORMACIJE:

1) Promet za period:

Promet u periodu 2014 - 2016 50.000.000 KM

2) Naplata po dospelju:

	Nedospjelo	0-30	30-60	60-90	90-180	180-270	270-360	Ukupno naplaćeno	Nenaplaćeno	Ukupno
Naplata (KM)	12.500.000	12.000.000	5.200.000	7.500.000	2.500.000	5.000.000	2.700.000	47.400.000	2.600.000	50.000.000
%	25%	20%	10%	15%	5%	10%	5%	90%	5%	

3) Starosna struktura na 31.12.2017 (1.1.2018):

	Nedospjelo	0-30	30-60	60-90	90-180	180-270	270-360	Preko 360	Ukupno	
Potraživanja od kupaca	300.000	200.000	150.000	250.000	50.000	70.000	120.000	170.000	1.310.000	3%

POTRAŽIVANJA OD KUPACA

IDEALAN SLUČAJ

B

(B) MATRICA OČEKIVANIH KREDITNIH GUBITAKA (ECL):

1) Dinamika naplate:

	Kumulativ	Nenaplaćeno
Ukupan promet za period	0	50.000.000
<u>Naplata:</u>		
Nedospjelo	12.500.000	50.000.000
0-30	24.500.000	37.500.000
30-60	29.700.000	25.500.000
60-90	37.200.000	20.300.000
90-180	39.700.000	12.800.000
180-270	44.700.000	10.300.000
270-360	47.400.000	5.300.000
Preko 360	0	2.600.000

2) Izrada matrice očekivanih gubitaka (prema historijskim podacima o nenaplaćenim potraživanjima):

	Nedospjelo	0-30	30-60	60-90	90-180	180-270	270-360	Preko 360
%umanjenja	5,2%	6,9%	10,2%	12,8%	20,3%	25,2%	49,1%	100,0%
korekcija za makro. faktore	0,5%	0,7%	1,0%	1,3%	2,0%	2,5%	4,9%	0,0%
konačan % umanjenja	5,7%	7,6%	11,2%	14,1%	22,3%	27,8%	54,0%	100,0%

POTRAŽIVANJA OD KUPACA

IDEALAN SLUČAJ

C

(C) PRIMJENA MATRICE NA UMANJENJE VRIJEDNOSTI POTRAŽIVANJA SA 1.1.2018:

	Nedospjelo	0-30	30-60	60-90	90-180	180-270	270-360	Preko 360	Ukupno
Potraživanja od kupaca	300.000	200.000	150.000	250.000	50.000	70.000	120.000	170.000	1.310.000
ECL po matrici (%)	5,7%	7,6%	11,2%	14,1%	22,3%	27,8%	54,0%	100%	
ECL iznos (KM)	17.163	15.256	16.827	35.228	11.174	19.440	64.766	170.000	
ECL iznos ukupno (1.1.2018)	349.855								

D

(D) PRVA PRIMJENA I RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE

	31.12.2017	01.01.2018
Standard	MRS 39	MSFI 9
Model ispravke vrijednosti	ICL *	ECL **
Iznos ispravke vrijednosti	170.000	349.855
Razlika - prva primjena		179.855 (1)

* ICL (Incurred Credit Losses) = Nastali kreditni gubici

** ECL (Expected Credit Losses) = Očekivani kreditni gubici

(1) Iznos koji je potrebno doknjižiti na konto ispravke vrijednosti potraživanja sa 1.1.2018 (PRVA PRIMJENA MSFI 9 STANDARDARDA)

PRIMJER II
Potraživanja od kupaca
-improvizovan slučaj-

POTRAŽIVANJA OD KUPACA

IMPROVIZOVAN SLUČAJ

A

(A) ULAZNE INFORMACIJE:

1) Promet za period:

Promet za godinu - 2016 17.500.000 KM

2) Naplata po dospjeću:

Ukupno naplata za godinu - 2016 17.330.000 KM

3) Starosna struktura na 31.12.2017 (1.1.2018):

	Nedospjelo	0-30	30-60	60-90	90-180	180-270	270-360	Preko 360	Ukupno	
Potraživanja od kupaca	300.000	200.000	150.000	250.000	50.000	70.000	120.000	170.000	1.310.000	7%
UDJELI	22,90%	15,27%	11,45%	19,08%	3,82%	5,34%	9,16%	12,98%	100,00%	

POTRAŽIVANJA OD KUPACA

IMPROVIZOVAN SLUČAJ

B

(B) MATRICA OČEKIVANIH KREDITNIH GUBITAKA (ECL):

1) Dinamika naplate:

	Naplaćeno
<u>Naplata:</u>	
Nedospjelo	3.968.702
0-30	2.645.802
30-60	1.984.351
60-90	3.307.252
90-180	661.450
180-270	926.031
270-360	1.587.481
Preko 360	2.248.931
	17.330.000

2) Izrada matrice očekivanih gubitaka (prema historijskim podacima o nenaplaćenim potraživanjima):

	Nedospjelo	0-30	30-60	60-90	90-180	180-270	270-360	Preko 360
Prodaja po dospijeću	13.531.298	10.885.496	8.901.145	5.593.893	4.932.443	4.006.412	2.418.931	170.000
Ispravka za 2016.	170.000	170.000	170.000	170.000	170.000	170.000	170.000	170.000
%umanjenja	1,3%	1,6%	1,9%	3,0%	3,4%	4,2%	7,0%	100,0%
korekcija za makro. faktore	0,1%	0,2%	0,2%	0,3%	0,3%	0,4%	0,7%	0,0%
konačan % umanjenja	1,4%	1,7%	2,1%	3,3%	3,8%	4,7%	7,7%	100,0%

POTRAŽIVANJA OD KUPACA

IMPROVIZOVAN SLUČAJ

C

(C) PRIMJENA MATRICE NA UMANJENJE VRIJEDNOSTI POTRAŽIVANJA SA 1.1.2018:

	Nedospjelo	0-30	30-60	60-90	90-180	180-270	270-360	Preko 360	Ukupno
Potraživanja od kupaca	300.000	200.000	150.000	250.000	50.000	70.000	120.000	170.000	1.310.000
ECL po matrici (%)	1,4%	1,7%	2,1%	3,3%	3,8%	4,7%	7,7%	100%	
ECL iznos (KM)	4.147	3.436	3.152	8.359	1.896	3.268	9.279	170.000	
ECL iznos ukupno (1.1.2018)	203.536								

D

(D) PRVA PRIMJENA I RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE

	31.12.2017	01.01.2018
Standard	MRS 39	MSFI 9
Model ispravke vrijednosti	ICL *	ECL **
Iznos ispravke vrijednosti	170.000	203.536
Razlika - prva primjena		33.536 ⁽¹⁾

* ICL (Incurred Credit Losses) = Nastali kreditni gubici

** ECL (Expected Credit Losses) = Očekivani kreditni gubici

(1) Iznos koji je potrebno doknjižiti na konto ispravke vrijednosti potraživanja sa 1.1.2018 (PRVA PRIMJENA MSFI 9 STANDARDA)

PRIMJER III

Dati krediti -sa kolateralom-

DATI KREDITI

SA KOLATERALOM

A

(A) ULAZNE INFORMACIJE:

Analiza ugovora o pozajmici:

Iznos zajma 5.750.000

Period:

Od 01-Jun-17

Do 31-Dec-20

Ugovorena kamata 2,5%

Kolaterali:

Hipoteka prvog reda

Vrsta poslovna zgrada

Procijenjena vrijednost 5.750.000 KM

Datum procjene 01-Apr-17

Datum izvještavanja 31-Dec-17

DATI KREDITI

SA KOLATERALOM

B

(B) IZRAČUN OČEKIVANIH GUBITAKA (ECL):

OPCIJA 1

Analiza izloženosti:

Ukupan iznos kredita	5.750.000
Vrijednost kolaterala	4.925.640
Neto izloženost	824.360
Pokrivenost kolateralom	86%

$$ECL = EAD \times LGD \times PD$$

EAD - Exposure at Default (izloženost davaoca zajma)	5.750.000
LGD - Loss Given Default (procentualni očekivani gubitak u slučaju bankrota dužnika)	14,34%
PD - Probability of Default (vjerovatnoća bankrota dužnika)	13%

ECL **107.167**

OPCIJA 2

Izloženost	Vrijednost kolaterala	Haircut (%)	Haircut (KM)	Vrijednost nakon HC	Vrijeme do realizacije (dana)	EKS	Diskontni faktor	SV kolaterala	ECL	ECL / Izloženost
5.750.000	5.750.000	10%	-575.000	5.175.000	730	2,5%	0,95	4.925.640	824.360	14,3%

DATI KREDITI

SA KOLATERALOM

C

(C) PRVA PRIMJENA I RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE

	OPCIJA 2		OPCIJA 1	
	31.12.2017	01.01.2018	31.12.2017	01.01.2018
Standard	MRS 39	MSFI 9	MRS 39	MSFI 9
Model ispravke vrijednosti	ICL *	ECL **	ICL *	ECL **
Iznos ispravke vrijednosti	0	824.360	0	107.167
Razlika - prva primjena		824.360 (1)		107.167 (1)

* ICL (Incurred Credit Losses) = Nastali kreditni gubici

** ECL (Expected Credit Losses) = Očekivani kreditni gubici

(1) Iznos koji je potrebno doknjižiti na konto ispravke vrijednosti potraživanja sa 1.1.2018 (PRVA PRIMJENA MSFI 9 STANDARDNA)

PRIMJER IV
Dati krediti
-bez kolateralala-

DATI KREDITI

BEZ KOLATERALA

A

(A) ULAZNE INFORMACIJE:

Analiza ugovora o pozajmici:

Iznos zajma 5.750.000

Period:

Od 01-Jun-17

Do 31-Dec-20

Ugovorena kamata 2,5%

Kolaterali:

Hipoteka -

Vrsta -

Procijenjena vrijednost - KM

Datum procjene -

Datum izvještavanja 31-Dec-17

DATI KREDITI

BEZ KOLATERALA

B

(B) IZRAČUN OČEKIVANIH GUBITAKA (ECL):

$$ECL = EAD \times LGD \times PD$$

EAD - Exposure at Default (izloženost davaoca zajma)	5.750.000
LGD - Loss Given Default (procentualni očekivani gubitak u slučaju bankrota dužnika)	100,00%
PD - Probability of Default (vjerovatnoća bankrota dužnika)	13%
ECL	747.500

C

(C) PRVA PRIMJENA I RAČUNOVODSTVENO EVIDENTIRANJE

	31.12.2017	01.01.2018
Standard	MRS 39	MSFI 9
Model ispravke vrijednosti	ICL *	ECL **
Iznos ispravke vrijednosti	0	-747.500
Razlika - prva primjena		-747.500 (1)

* ICL (Incurred Credit Losses) = Nastali kreditni gubici

** ECL (Expected Credit Losses) = Očekivani kreditni gubici

 (1) Iznos koji je potrebno doknjižiti na konto ispravke vrijednosti potraživanja sa 1.1.2018 (PRVA PRIMJENA MSFI 9 STANDARDARDA)

QUESTIONS ?